

Vergaderjaar 2017–2018

26 399

Jaarrapportage procedureregeling Grote Projecten

Nr. 19

BRIEF VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 mei 2018

Hierbij biedt de vaste commissie voor Financiën u de jaarlijkse rapportage aan over de werking en toepassing van de Regeling Grote Projecten in 2017. De commissie heeft de jaarrapportage in haar procedurevergadering van 26 april 2018 vastgesteld. In artikel 21 van de Regeling Grote Projecten is vastgelegd dat de vaste commissie voor Financiën jaarlijks op de derde woensdag in mei (Verantwoordingsdag) een verslag uitbrengt over de werking en toepassing van de regeling.

De voorzitter van de commissie,
Anne Mulder

De griffier van de commissie,
Weeber

Jaarrapportage 2017 Regeling Grote Projecten

Nadere toelichting

1 Kernpunten

- In 2017 zijn geen nieuwe grote projecten gestart en is één groot project (RRAAM) beëindigd (§3.1).
- In 2017 is voor nog twee projecten de beëindigingsprocedure ingezet (Ruimte voor de Rivier en Zandmaas/Grensmaas). De eindevaluaties zijn in maart 2018 ontvangen. Het Programma Hoogfrequent Spoor is op 6 februari 2018 aangewezen als groot project.
- In totaal waren er in 2017 tien grote projecten in uitvoering.
- In 2016 is de Regeling Grote Projecten geëvalueerd en is een wijziging in gang gezet. De gewijzigde regeling is op 23 februari 2017 vastgesteld (Kamerstuk 34 685, nrs. 1–2).

2 Opzet en achtergrond jaarrapportage 2017

Artikel 21 van de Regeling Grote Projecten¹ luidt: «*De commissie voor de Rijksuitgaven brengt jaarlijks op de derde woensdag in mei een verslag uit aan de Tweede Kamer over de werking en toepassing van deze regeling in het voorafgaande kalenderjaar.*»

In deze jaarrapportage geeft de commissie Financiën een overzicht van de werking en toepassing van de regeling over het kalenderjaar 2017. Indien relevant worden ook enkele ontwikkelingen geschetst die zich na de rapportageperiode hebben voorgedaan. Deze aanvullende informatie is actueel tot en met 31 maart 2018.

De jaarrapportages over de kalenderjaren 2004 tot en met 2016 zijn te vinden in de Kamerstukken 26 399, nrs. 5 t/m 18. De opzet en indeling van de jaarrapportages zijn voor de onderlinge vergelijkbaarheid ieder jaar in grote lijnen hetzelfde gehouden.

3 Grote projecten in 2017

3.1 Aantal grote projecten en financiële omvang

In 2017 waren 10 grote projecten in uitvoering. Eén project is beëindigd. Tabel 1 laat de ontwikkeling zien van het aantal grote projecten sinds 2005. Tabel 2 biedt een overzicht van de budgetten van de projecten die in 2017 onder de regeling vielen.

Tabel 1. Ontwikkeling aantal grote projecten

Jaar	Aantal grote projecten (per einde jaar)	Waarvan nieuwe grote projecten	Waarvan afgesloten grote projecten
2006	14	1	2
2007	13	1	2
2008	11	0	2
2009	9	0	2
2010	9	1	1
2011	9	1	1
2012	9	0	0
2013	10	1	0
2014	10	0	0
2015	11	1	0
2016	11	0	0
2017	10	0	1

¹ Kamerstuk 34 685, nrs. 1–2.

Tabel 2. Budget per groot project (bedragen x € mln.)

Commissie ¹	Groot Project	Budget	Peildatum ²
DEF	Verwerving F-35	4.747,4 ³	19-09-2017
DEF	Pantservoertuigen	2.229,3	31-12-2016 ⁴
DEF	Onderzeeboten	Meer dan € 2,5 miljard ⁵	17-06-2016
LNV	Ecologische Hoofdstructuur ⁶	–	–
I&W	HSL-Zuid	7.351,6	30-06-2017
I&W	Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP-2)	2.681	30-06-2017
I&W	Zandmaas/Grensmaas	547,6 ⁷	30-06-2017
I&W	Project Mainport Rotterdam	1.298	30-06-2015
I&W	Ruimte voor de Rivier	2.386,7	30-06-2017
I&W	ERTMS	2.615,5	30-06-2017

¹ De naamgeving van commissies betreft de huidige en welke is aangepast conform de indeling van ministeries in het kabinet Rutte III.

² Meest actuele peildatum, zoals vermeld in voortgangsrapportages.

³ Prijspeil 2017 (Kamerstuk 26 488, nr. 435).

⁴ Dit project bestaat uit drie deelprojecten. Het deelproject Fennek, met een totaalbudget van € 197,6 miljoen is reeds in 2011 afgesloten.

⁵ Het groot project Onderzeeboten verkeert in de onderzoeksfase en daarom is alleen een bandbreedte van het budget bekend (Kamerstuk 34 225, nr. 13).

⁶ De (meest recente) voortgangsrapportage over de Ecologische Hoofdstructuur (Kamerstuk 30 825, nr. 214) bevat geen informatie over het totale projectbudget.

⁷ Tevens neemt het Ministerie van EZ binnen Zandmaas pakket I de aankoop van 117 ha natuurgronden voor zijn rekening (Kamerstuk 18 106, nr. 216). Deze kosten worden verantwoord op de begroting van EZ.

3.2 Voortgangsrapportages in 2017

In 2017 heeft de Tweede Kamer op basis van de Regeling Grote Projecten twaalf voortgangsrapportages en twee eidevaluaties (Pantservoertuigen en RRAAM) ontvangen.

Op grond van de Regeling Grote Projecten maken commissie en bewindspersoon afspraken over frequentie en verschijningstijdstip. De afgesproken norm is maximaal drie maanden na de peildatum van de rapportages.

Bij het project Verwerving F-35 zijn specifieke afspraken gemaakt. In de voortgangsrapportage die op de eerste werkdag na 15 maart binnen moet zijn is de financiële verantwoording over het voorgaande kalenderjaar opgenomen. De rapportage over de niet-financiële informatie betreft in ieder geval de periode 1 juni t/m 30 november, maar kan ook recentere ontwikkelingen melden. De voortgangsrapportage wordt vergezeld van een accountantsrapport over het voorafgaande boekjaar.

Voor de voortgangsrapportage Verwerving F-35 die op de derde dinsdag in september naar de Kamer wordt gezonden is de rapportageperiode 1 december t/m 31 mei. Ook hier worden recente ontwikkelingen voor zover praktisch uitvoerbaar meegenomen.

In tabel 3 is de snelheid weergegeven waarmee de voortgangsrapportages na afloop van de rapportageperiode (peildatum) aan de Tweede Kamer werden aangeboden.

Tabel 3. Ontvangst voortgangs- en jaarrapportages door de Tweede Kamer

Ontvangst	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Binnen afgesproken termijn (3 mnd)	4 (20%)	3 (17%)	8 (50%)	8 (53%)	7 (46%)	3 (25%)	8 (57%)	6 (43%)	7 (54%)	11 (69%)	5 (33%)	6 (43%)
Binnen 1 maand na termijn (4 mnd)	8 (40%)	13 (72%)	7 (44%)	7 (47%)	8 (53%)	8 (67%)	5 (36%)	7 (50%)	6 (46%)	3 (19%)	9 (60%)	6 (43%)
Meer dan 1 maand na termijn (> 4 mnd)	8 (40%)	2 (11%)	1 (6%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (9%)	1 (7%)	1 (7%)	1	2 (13%)	1 (7%)	2 (14%)
Totaal	20	18	16	15	15	12	14	14	13	16	15	14

¹ Sinds de 7e VGR over de Ecologische Hoofdstructuur (Kamerstuk 30 825, nr. 214, ontvangen in 2015) is geen voortgangsrapportage EHS meer verschenen.

3.3 Accountantsrapporten in 2017

In artikel 13, lid 1, van de Regeling Grote Projecten staat: *«Bij voortgangsrapportages wordt periodiek, op basis van een nader te bepalen frequentie, doch ten minste één maal per jaar, een accountantsrapport gevoegd met een oordeel over de kwaliteit en volledigheid van de financiële en niet-financiële informatie in de voortgangsrapportage en over de beheersing en het beheer van het project».*

In lid 4 staat: *«Het accountantsrapport wordt als afzonderlijk document aan de Tweede Kamer gezonden, uiterlijk twee weken na verschijning van de voortgangsrapportage waarop het accountantsrapport betrekking heeft».*

Daarmee is de uiterlijke termijn waarop het accountantsrapport aan de Kamer moet worden aangeboden vier maanden na de verslagperiode.

Tabel 4. Ontvangst accountantsrapporten door Tweede Kamer (in maanden na verslagperiode)

Ontvangst	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
< 4 maanden	4	2	8	9	6	4	5	4	5	9	6	9
4 – 5 maanden	5	2	2	0	2	2	2	4	2	0	1	0
> 5 maanden	0	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Totaal	9	6	10	9	8	7	8	8	7	9	7	9

In 2017 heeft de Tweede Kamer bij zeven grote projecten negen accountantsrapporten ontvangen. De tijdigheid van de accountantsrapporten is verbeterd ten opzichte van 2016.

3.4 Wijzigingen grote projecten in 2017

De commissies hebben de mogelijkheid om voortgangsrapportages te behandelen door feitelijke vragen te stellen en/of deze te agenderen voor een overleg (algemeen overleg, wetgevingsoverleg of notaoverleg) dan wel voor kennisgeving aan te nemen.

Over zeven van de twaalf voortgangsrapportages zijn in 2017 feitelijke vragen gesteld. Daarnaast zijn negen voortgangsrapportages geagendeerd voor een algemeen of wetgevingsoverleg. Ook de twee eindevaluaties zijn behandeld. In de bijlage van deze evaluatie staat een overzicht van de behandeling per rapportage.

In 2017 is de status van enkele grote projecten veranderd. Hoewel deze jaarrapportage het jaar 2017 beslaat, worden ook enkele ontwikkelingen beschreven die zich na de rapportageperiode hebben voorgedaan. Onderstaande informatie is actueel tot en met 31 maart 2018.

Commissie I&M (nu commissie I&W)

Begin 2017 heeft de commissie I&M besloten de grootprojectstatus te handhaven voor vier grote projecten (HSL-Zuid, Project Mainport Rotterdam, HWBP2 en ERTMS) en heeft zij voor drie projecten de beëindigingsprocedure in gang gezet (Ruimte voor de Rivier, Zandmaas / Grensmaas en RRAAM).² Hiervan is RRAAM daadwerkelijk in 2017 tot beëindiging geleid. De overige twee projecten bevinden zich in de beëindigingsprocedure.

De commissie I&W heeft in 2017 het proces in gang gezet om het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) aan te wijzen als groot project³. Op 6 februari 2018 heeft de Kamer daarmee ingestemd.⁴

I&M: groot project RRAAM

De vaste commissie voor I&M (thans I&W) heeft in de procedurevergadering van 8 februari 2017 besloten de beëindigingsprocedure voor de grootprojectstatus in gang te zetten en heeft hiertoe de Minister verzocht een eindevaluatie op te stellen. Deze eindevaluatie is op 10 april 2017 ontvangen⁵ en gevolgd door een schriftelijk overleg⁶. Op 24 oktober 2017 heeft de Tweede Kamer besloten de status van Groot Project voor het project RRAAM te beëindigen⁷

I&M: groot project Ruimte voor de Rivier

Het groot project Ruimte voor de Rivier nadert zijn afronding. De vaste commissie voor I&M (thans I&W) heeft in de procedurevergadering van 8 februari 2017 besloten de beëindigingsprocedure voor de grootprojectstatus in gang te zetten en heeft hiertoe de Minister verzocht een eindevaluatie op te stellen. Deze eindevaluatie is op 23 maart 2018 aan de Kamer aangeboden⁸

I&M: groot project Zandmaas/Grensmaas

Het groot project Zandmaas/Grensmaas bevindt zich in een ver gevorderd stadium. De hoogwaterdoelstelling voor de Zandmaas is inmiddels gerealiseerd; naar verwachting volgt de hoogwaterdoelstelling voor de Grensmaas binnenkort. Afronding van het gehele project is voorzien voor 2024. De vaste commissie voor I&M (thans I&W) heeft in de procedurevergadering van 8 februari 2017 besloten de beëindigingsprocedure voor de grootprojectstatus in gang te zetten en heeft hiertoe de Minister verzocht een eindevaluatie op te stellen. Deze eindevaluatie is op 23 maart 2018 aan de Kamer aangeboden.⁹

I&M: groot project HSL-Zuid

De vaste commissie voor I&M (thans I&W) heeft tijdens de procedurevergadering van 8 februari 2017 besloten de grootprojectstatus te handhaven, maar de informatieafspraken op enkele punten te wijzigen: de frequentie van voortgangsrapportages wordt verlaagd naar eenmaal per jaar; de controle van de accountantsdienst Rijk zal verschuiven naar de

² Besluitenlijst procedurevergadering commissie I&M d.d. 8 februari 2017.

³ Kamerstuk 32 404, nr. 82.

⁴ Handelingen II 2017/18, nr. 48, item 14.

⁵ Kamerstuk 31 089, nr. 123.

⁶ Kamerstuk 31 089, nr. 124.

⁷ Handelingen II 2017/18, nr. 13, item 8.

⁸ Kamerstukken 18 106 en 30 351, nr. 242.

⁹ Kamerstukken 18 106 en 30 351, nr. 242.

restpunten. De commissie wil daarnaast geïnformeerd (blijven) worden over actuele ontwikkelingen op het dossier.

I&M: groot project Maasvlakte Rotterdam

De vaste commissie voor I&M (thans I&W) heeft tijdens de procedurevergadering van 8 februari 2017 besloten de grootprojectstatus te handhaven, maar de informatieafspraken op enkele punten te wijzigen.

Commissie EZ / commissie LNV

EZ: groot project Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

In de procedurevergadering van 3 juni 2014 heeft de commissie EZ besloten pas een besluit over de grootprojectstatus te nemen als de Staatssecretaris duidelijkheid geeft over:

- a. de evaluatie van het Natuurpact, en;
- b. de (nieuwe opzet van de) voortgangsrapportages.

Het onderwerp Natuurbeleid is na de vorming van het kabinet-Rutte III ondergebracht bij de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

In de procedurevergadering van 24 januari 2018 is de Minister van LNV verzocht de eindevaluatie van het groot project EHS op te stellen conform artikel 16 van de Regeling Grote Projecten. Als deze eindevaluatie ontvangen is, kan de commissie verder besluiten over de formele beëindiging van het groot project.

Commissie Defensie

In de procedurevergadering van 8 februari 2018 heeft de vaste commissie voor Defensie besloten de grootprojectstatus van het groot project Pantservoertuigen te beëindigen. De commissie heeft de bewindspersonen van Defensie verzocht een eindevaluatie van het project op te stellen. De bewindspersonen van Defensie hebben laten weten dat deze evaluatie na voltooiing van het project in 2019 zal worden uitgevoerd.¹⁰

In dezelfde procedurevergadering heeft de commissie besloten de rapportagefrequentie voor het groot project Verwerving F-35 te verlagen naar eenmaal per jaar en de uitgangspuntennotitie voor het project aan te passen.

Overige projecten

In de status en/of de projectopzet van de overige grote projecten is in 2017 niets veranderd.

3.5 Wijziging van de Regeling Grote Projecten

De commissie voor de Rijksuitgaven heeft in 2015 besloten om de Regeling Grote Projecten te evalueren. De voorgaande evaluatie dateerde van 2005. De eindrapportage is op 28 september 2016 opgeleverd.¹¹

De Tweede Kamer heeft naar aanleiding van de evaluatie op 23 februari 2017 besloten de Regeling Grote Projecten te wijzigen (Kamerstuk 34 685, nrs. 1 en 2). Hieronder worden de belangrijkste wijzigingen weergegeven.

¹⁰ Kamerstuk 34 775 X, nr. 83.

¹¹ Kamerstukken 26 399 en 30 351, nr. 17.

- In de regeling is nu expliciet de mogelijkheid voor de Tweede Kamer opgenomen om in de beginfase een technische briefing te organiseren met medewerkers van het ministerie. Ook wordt het mogelijk de Auditdienst Rijk (ADR) te betrekken bij de dialoog over de uitgangspuntennotitie.
- De vernieuwde regeling biedt de mogelijkheid per fase (initiatiefase, uitwerkingsfase, uitvoeringsfase en realisatie-/exploitatiefase) een aparte uitgangspuntennotitie op te stellen. Dit maakt het mogelijk om afspraken over de informatievoorziening per fase te laten verschillen.
- Ook bij nog lopende projecten kan nu de grootprojectstatus opgeheven worden, als de commissie de intensieve vorm van informatievoorziening niet meer nodig acht. De Minister neemt bij de eindevaluatie van de grootprojectstatus altijd een plan van aanpak over de informatievoorziening op, zodat een deugdelijke informatievoorziening over het project – ook na beëindiging van de grootprojectstatus – geborgd blijft.
- De nieuwe regeling schrijft voor dat alle grote projecten één keer in de vijf jaar worden herijkt. Op dit herijkingsmoment bekijkt de commissie of het nodig is de informatievoorziening rond het project aan te passen en of zij eventueel de grootprojectstatus wil beëindigen.

Waar de eerste wijziging met name nieuwe grote projecten raakt, hebben de laatste drie wijzigingen ook effect op de bestaande grote projecten. In sterke mate geldt dit voor de laatste wijziging. Iedere vijf jaar dient de commissie zich de vraag te stellen: «moet de status van dit groot project worden gehandhaafd, en zo ja: moet de informatievoorziening rondom dit project worden aangepast?» Binnen de commissie I&M heeft begin 2017 een herijking van alle grote projecten plaatsgevonden. De commissie voor Defensie heeft begin 2018 de herijking van de grote projecten Pantservoertuigen en Verwerving F-35 ter hand genomen. Op basis van de gewijzigde regeling zou het project Ecologische Hoofdstructuur in aanmerking komen voor een herijking. In 2018 is voor dit project echter al de beëindigingsprocedure in gang gezet.

Bijlage 1. Grote projecten 2017

Ministerie	Groot project	Document	Kamerstuk	Peildatum	Verschenen op	Behandeld op	Behandelwijze	Kamerstuk	Rapporteur
DEF	Verwerving F-35	17 ^e VGR	26 488, nr. 431	30-11-2016	16-03-2017	27-6-2017	Algemeen overleg	26 488, nr. 434	
	Verwerving F-35	Accountantsrapport bij de 17 ^e VGR	26 488, nr. 431 (bijlage)	30-11-2016	16-03-2017	27-6-2017	Algemeen overleg	26 488, nr. 434	
	Verwerving F-35	18 ^e VGR	26 488, nr. 435	31-05-2017	19-09-2017	6-12-2017 7-12-2017	Feitelijke vragen Algemeen overleg	26 488, nr. 438 26 488, nr. 441	
	Verwerving F-35	Accountantsrapport bij de 18 ^e VGR	26 488, nr. 435 (bijlage)	31-05-2017	19-09-2017	6-12-2017 7-12-2017	Feitelijke vragen Algemeen overleg	26 488, nr. 438 26 488, nr. 441	
	Pantservoertuigen	18 ^e VGR	26 396, nr. 110	31-12-2016	7-4-2017	28-06-2017	Algemeen overleg	27 830, nr. 205	
	Pantservoertuigen	Accountantsrapport bij de 18 ^e VGR	26 396, nr. 110 (bijlage)	31-12-2016	7-4-2017	28-06-2017	Algemeen overleg	27 830, nr. 205	
	Pantservoertuigen	Eindevaluatie van het deelproject Infanteriegevechtsvoertuig CV-90	29 396, nr. 109		28-03-2017	28-06-2017	Algemeen overleg	27 830, nr. 205	
	Pantservoertuigen	Accountantsrapport bij de eindevaluatie	29 396, nr. 111 (bijlage)		13-06-2017	28-06-2017	Algemeen overleg	27 830, nr. 205	
	Onderzeeboten	Geen rapportages ¹							
EZK/LNV	Ecologische Hoofdstructuur	Sinds de 7 ^e VGR (31-12-2013) zijn geen rapportages meer verschenen.							
I&W	HSL-Zuid	40 ^e VGR	22 026, nr. 498	30-06-2017	13-10-2017	28-11-2017	Antwoorden op feitelijke vragen	22 026, nr. 501	
	HWWB-2	11 ^e VGR	32 698, nr. 33	31-12-2016	30-3-2017	06-06-2017 21-06-2017	Feitelijke vragen Algemeen overleg	32 698, nr. 35 27 625, nr. 405	

Ministerie	Groot project	Document	Kamerstuk	Peildatum	Verschenen op	Behandeld op	Behandelwijze	Kamerstuk	Rapporteur
	HWPB-2	Accountantsrapport bij de 11e VGR	32 698, nr. 34		13-04-2017	06-06-2017 21-06-2017	Feitelijke vragen Algemeen overleg	32 698, nr. 35 27 625, nr. 405	
	HWPB-2	12 ^e VGR	32 698, nr. 37	30-06-2017	02-10-2017				
	Zandmaas/ Grensmaas	31 ^e VGR	18 106, nr. 239	31-12-2016	30-03-2017	21-06-2017	Algemeen overleg	27 625, nr. 405	
	Zandmaas/ Grensmaas	Accountantsrapport bij de 31 ^e VGR	18 106, nr. 240	idem	13-04-2017	21-06-2017	Algemeen overleg	27 625, nr. 405	
	Zandmaas/ Grensmaas	32 ^e VGR	18 106, nr. 241	30-6-2017	02-10-2017				
	Project Mainport Rotterdam	In 2017 geen rapportages							
	RRAAM	Eindevaluatie Beëindigingsvoorstel	31 089, nr. 123 31 089-125		10-04-2017 10-10-2017	26-06-2017	Schriftelijk overleg Beëindigingsvoorstel	31 089, nr. 124	
	Ruimte voor de Rivier	29 ^e VGR	30 080, nr. 85	31-12-2016	30-03-2017	21-06-2017	Algemeen overleg	27 625, nr. 405	
	Ruimte voor de Rivier	Accountantsrapport bij de 29 ^e VGR	30 080, nr. 86		13-04-2017	21-06-2017	Algemeen overleg	27 625, nr. 405	
	Ruimte voor de rivier	30 ^e VGR	30 080, nr. 87	30-6-2017	02-10-2017				
	ERTMS	6 ^e VGR incl. accountants-rapportage	33 652, nr. 52	31-12-2016	09-05-2017	28-06-2017 05-07-2017	Feitelijke vragen Algemeen overleg	33 652, nr. 54 33 652, nr. 58	
	ERTMS	7 ^e VGR	33 652, nr. 59	30-06-2017	13-10-2017	12-12-2017	Feitelijke vragen	33 652, nr. 61	

¹ Dit project verkeert nog in de onderzoeksfase en de Kamer heeft nog geen uitgangspuntennotitie vastgesteld. De Kamer wordt over dit project geïnformeerd conform het Defensie Materieel Proces (DMP).